

Přednáška č. 10

Migrační politika a evropská migrační krize 2015-2018

Migrační politika

- Mezinárodní migrace je složitý fenomén, který se dotýká mnoha ekonomických, sociálních a bezpečnostních aspektů, které ovlivňují náš každodenní život ve stále více propojeném a globalizovaném světě.
- **Migrace je výraz, který zahrnuje širokou škálu pohybů a situací týkající se lidí ze všech oblastí života a prostředí.**
- Formálně je tento pojem definován v části Dynamika obyvatelstva; zde budeme volně používat i jeho ekvivalenty jako jsou migrační vlna, migrační pohyb, migrační krize apod.

- **Migrace je propojena s geopolitickou, obchodní a kulturní výměnou, v mnoha případech pomohla zlepšit životy lidí v původních i cílových zemích** a nabídla milionům lidí na celém světě příležitost k tomu, aby si vytvořili bezpečný a smysluplný život v zahraničí.
- **Migrace může znamenat velké přínosy pro migranty, jejich rodiny i zemi původu migrantů.** Migrace může snížit nezaměstnanost a podzaměstnanost, přispět ke snížení chudoby a spolu s dalšími vhodnými podpůrnými politikami podporovat širší hospodářský a sociální rozvoj v zemích původu.
- **Mzdy, které migranti vydělávají v zahraničí, mohou být mnohonásobkem toho, co by mohli vydělávat na podobných místech doma.** Nárůst příjmů migrantů může také vést k výraznému zlepšení kvality života rodin migrantů, a to buď přímo, pokud jsou s migrantem v hostitelské zemi, nebo nepřímo prostřednictvím remitencí, tedy finančních a jiných prostředků zasílaných migranty ze země zaměstnání zpět do země původu.

- **Na celém světě tvoří aktuálně remitence více než trojnásobek oficiální rozvojové pomoci.**
- **Migrace může také vést k přenosu dovedností, znalostí a technologií,** tedy efektů, které je obtížné měřit, ale které mohou mít značný pozitivní dopad na produktivitu a hospodářský růst. Kromě těchto ekonomických dopadů může emigrace přinést příznivé společenské důsledky pro země původu migrantů, včetně chudých a nestabilních států.
- Existuje řada případů, kdy **migranti hrají významnou úlohu při rekonstrukci a obnově státu po skončení konfliktu** (např. státy bývalé Jugoslávie, zejména Bosna a Hercegovina).
- **Důležité je, že příznivé dopady migrace na migranty a jejich rodiny přesahují ekonomické dopady** a často zahrnují zlepšení i v jiných dimenzích kvality života, jako jsou vzdělávání a zdravotnictví.

- **Ne všechny migrační pohyby se však objevují za pozitivních okolností.**
- V uplynulých letech byl zaznamenán nárůst migrace a vysídlování v důsledku vojensko-politických konfliktů, pronásledování, zhoršování a změn životního prostředí apod., které vyústily v hluboký propad lidské bezpečnosti.
- Přestože většina mezinárodních pohybů je, v souladu se zákony dotčených zemí, legálních, **některé pozitivně vnímané migrační vlny jsou často spojeny s migrací nelegální.**

- Názory na příčiny vzniku současné evropské migrační krize se výrazně liší.
- Část veřejnosti, ale i odborníků a politiků se domnívá, že její **hlavní příčinou jsou vojenské intervence a podpora protivládních sil v severní Africe a na Blízkém a Středním východě, a to zejména ze strany USA a některých dalších západoevropských zemí.**
- Výsledkem těchto operací je dle jejich názoru **rozpad fungujících diktatur a výrazné zhoršení bezpečnostní situace** v daném státě (např. vojenské intervence v Libyi, Iráku, Afghánistánu, podpora opozice v Sýrii apod.).
- V některých případech **následované i občanskou válkou**, kvůli níž lidé ze zasaženého státu utíkají.
- Další experti, politikové i laická veřejnost to ovšem vidí **zcela opačně, tedy jako podporu oficiálních vlád a potlačování demokratických snah ze strany Ruska a některých dalších zemí.**

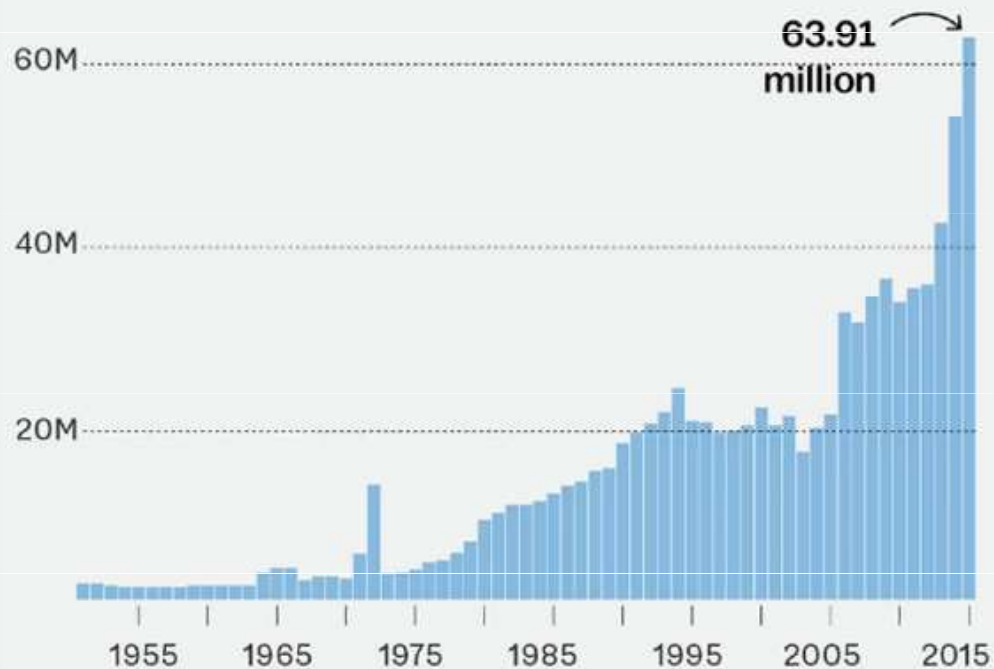
- Z následujícího obrázku je zřejmé, že **počet vysídlených osob (osoby, které nuceně opustily své domovy v důsledku konfliktů, intervencí, nejistot apod.) je v současnosti nejvyšší, jaký byl od druhé světové války, resp. v celé novodobé historii lidstva.**
- Data poukazují také na výraznou migrační vlnu v první polovině 70. let (tzv. bangladéšská genocida a následná migrační vlna – Bengálci z Bangladéše, resp. východního Pákistánu do Indie – až 10 mil. osob, migrační excesy v subsaharské Africe při pádu koloniálních systémů, boje proti apartheidu a další) a afghánský konflikt a počátek environmentálních problémů v jižní Asii v 80. letech.

- **Období po roce 1989 bylo v evropsko-asijském prostoru kritické pro miliony lidí, kteří opustili domovy po rozpadu Sovětského svazu a celého východního bloku, a s tím i relativně stabilního bipolárního řádu.**
- V Evropě se nacházelo nejvíce uprchlíků o pár let později, v **době války v bývalé Jugoslávii.**
- Mezi lety 1991-2000 byly donuceny odejít ze svých domovů až čtyři miliony lidí. Jednalo se tak o největší uprchlickou krizi v Evropě od konce 2. světové války.
- **Nejvíce vysídlených osob pocházelo z Bosny a Hercegoviny, kde také probíhal nejhorší válečný konflikt.**

- Desítky až stovky tisíc lidí však odešly i z dalších válkou přímo dotčených oblastí Jugoslávie: z Chorvatska, Srbska či Kosova.
- Následné umožnění návratu uprchlíků do vlasti bylo klíčovým požadavkem veškerých mírových smluv, jež ukončily konflikty v zemích bývalé Jugoslávie.
- Návraty však zásadně komplikovala jednak rozsáhlá válečná destrukce, jednak po proběhlých etnických čistkách podstatně proměněná etnická mapa této části Balkánského poloostrova.

The refugee crisis is at historic proportions

Persons of concern, including refugees, asylum seekers, internally displaced persons, and others

Source: UNHCR

Vox

68,5 mil. V roce 2018

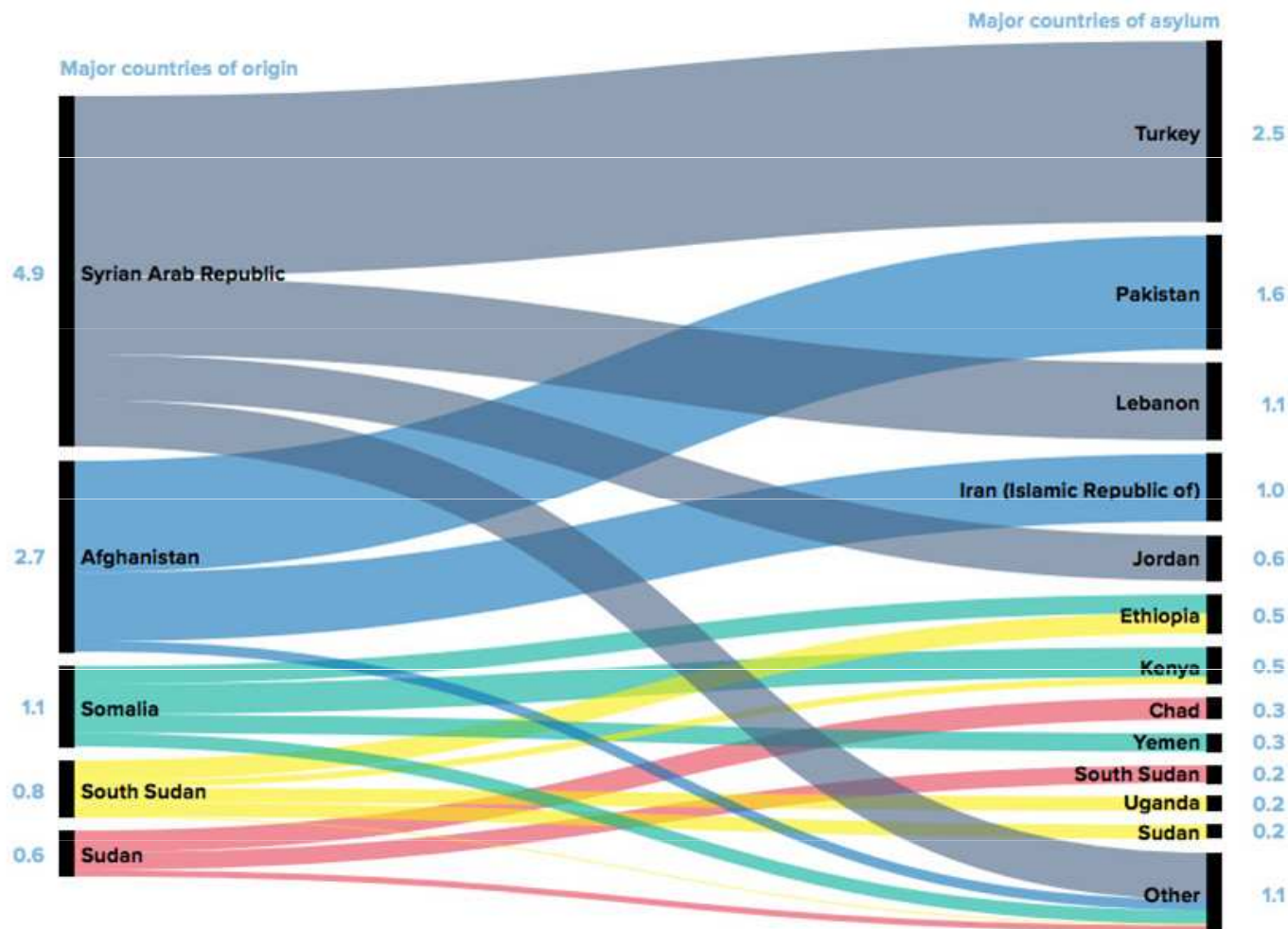
- Je třeba si uvědomit **málo známý fakt, velká většina mezinárodních uprchlíků nemíří do ekonomicky vyspělých zemí, ale do zemí sousedních, většinou rozvojových.**
- Je to dáno **velkou vzdáleností zemí zničených válkou a násilím od bohatého Západu, značně omezenými (nejen) finančními zdroji uprchlíků a jejich vírou v brzký návrat zpět do vlasti.**
- To je mimo jiné a poněkud paradoxně i důvod, proč se v roce 2015 daly do pohybu masy syrských uprchlíků, kteří do té doby obývali tábory v okolních zemích.
- Po zhruba třech letech čekání a živoření na hranici bídy a hladu ztratili víru ve vyřešení syrského konfliktu a rozhodli se situaci řešit masovým exodem.
- Právě proto se **zdržuje velká většina uprchlíků v oblasti Blízkého východu, jižní Asie a Afriky.**

Migrační politika a evropská migrační krize

- Z globálního pohledu zamířilo do Evropy v roce 2016 pouze půl procenta z více než 65 milionů uprchlíků na celé planetě.
- **Většina potřebných hledá bezpečí v nejbližším místě svého původního domova** a přes 40 milionů uprchlíků ani neopustí svou zemi, jsou tzv. vnitřně vysídlenými osobami.
- Pokud by přitom byla brána Evropská Unie jako jeden celek, který má přes půl miliardy obyvatel, představoval by jeden milion uprchlíků v roce 2015 přírůstek přibližně 0,2 %.

- Tuto skutečnost dokumentují i **statistiky o počtu obyvatel Sýrie**, kteří dnes žijí mimo své domovy
- Z původního počtu 22,5 mil. obyvatel jich zhruba **4 mil. odešly mimo svoji zemi, ale jen 15 % z tohoto počtu zamířilo do Evropy**
- „**Zbylých**“ **85 %** se ve velké většině nachází stále v **sousedních zemích** (zejména v **Turecku**) a další miliony jsou vnitřně přesídlené...,
- ...obě tyto skupiny představují **značný potenciál další migrace** do Evropy či jinam

Relace mezi hlavními zeměmi původu uprchlíků a zeměmi poskytujícími azyl

- Vedle celé škály faktorů, které vedou jedince opustit svoji zemi, tzv. *push* faktory (např.):

-
- rozpad dříve funfujících diktatur,
 - zhoršená bezpečnostní situace,
 - války a občanské války a zahraniční intervence,
 - environmentální problémy,
 - změny v sociálním a etnickém systému,
 - frustrace a nejistota z dlouhodoběji nezlepšené situace v domovské zemi,

- ..., jsou procesy mezinárodní migrace ovlivněny také řadou tzv. *pull* faktorů, které rozhodují o tom, kam migranti (uprchlíci) zamíří.

Do *pull* faktorů patří např.:

-
- ekonomická stabilita,
 - vysoká životní úroveň,
 - dostatek pracovních příležitostí,
 - příslib sociálních jistot,
 - naděje na lepší budoucnost,
 - touha po bezpečí v jiné zemi,
 - přívětivá azylová a imigrační politika dané zem a další (Eurostat, 2000; Castles, Miller, 2009).
-

- Nemalý význam má „**schůdnost**“ **trasy** do zaslíbené země a **existence tzv. etnické diaspory**, která ulehčuje nově příchozím krajanům **sociální začlenění**
- **Kombinace všech uvedených faktorů** nakonec vede k tomu, která země se pro migranty stane **zemí hostitelskou**

Evropská migrační krize

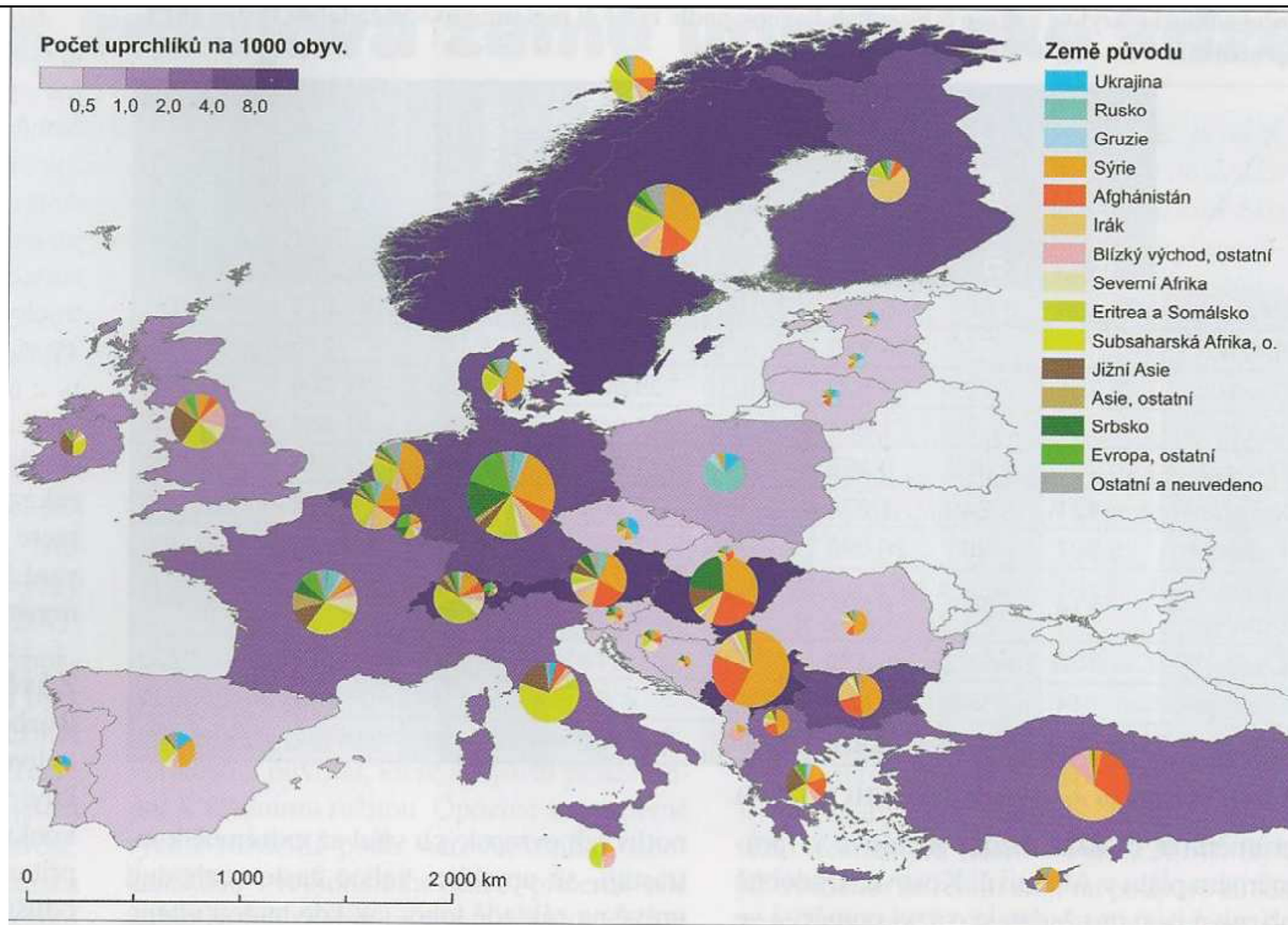
- **Evropská migrační krize**, někdy také označovaná jako evropská uprchlická krize, je **mezinárodní politická krize v Evropské unii, která s ohledem na počet migrantů pravděpodobně vyvrcholila v roce 2015**, tedy hned v prvním roce svého extrémního projevu.
- Krize byla způsobena velkým počtem imigrantů (jak uprchlíků z politických a vojenských důvodů, tak ekonomických migrantů) směřujících do Evropy.

- Rostoucí počty migrantů z těchto oblastí se začaly objevovat v předchozím desetiletí a zejména pak v souvislosti s tzv. Arabským jarem, za něž je označována vlna protestů, nepokojů, povstání a revolucí, které probíhaly či probíhají ve většině arabských států od konce roku 2010 (Mendel, 2015).
- **K rozměrům celoevropské krize dospěla situace v dubnu roku 2015**, kdy se ve Středozemním moři během krátké doby potopilo několik lodí s migranty, stovky jich zahynulo, a začalo se uvažovat o zavedení systému na přerozdělování uprchlíků. V průběhu letních měsíců docházelo k postupnému prohlubování krize a k jejímu rozšíření do oblasti střední Evropy.
- **Nejvážnější situace v průběhu roku 2015 nastala během září a října, kdy byl počet běženců, přicházejících zejména po Balkánské migrační trase, nejvyšší.** Závěr roku 2015 přinesl ve srovnání s předchozími měsíci postupný pokles počtu nově příchozích žadatelů o azyl.
- **Za celý rok 2015 členské státy EU přijaly dle údajů Eurostatu celkem jeden a čtvrt milionu žádostí o azyl.**

- Téma migrační krize budí mnoho kontroverzí, politických prohlášení a silných emocí. Ty se projevují i v přístupu jednotlivých vlád k migrační a uprchlické politice. Ještě v létě roku 2015 byla reakce Německa (jako státu, který sehrává v migrační krizi klíčovou úlohu) na záplavu migrantů, přicházejících přes Balkán především do Maďarska, vcelku zdrženlivá a evropská veřejnost měla v paměti pět let staré prohlášení kancléřky Angely Merkelové o ztroskotání multikulturalistického přístupu zejména k přistěhovalcům muslimů.
- Avšak v září 2015 došlo z řady rozdílných důvodů (především 70 let od skončení 2. světové války a deklaráce humanismu; střet General Motors a Volkswagen Group o čínský trh a následná aféra Dieselgate, jež podvrátila věrohodnost a vnímání absolutní solidnosti německé ekonomiky) k náhlému zvratu v německém přístupu k migrantům, který se posléze více či méně dotkl všech unijních členů.
- EU byla nucena se s nastalým problémem vypořádat, což vedlo k rozkolu a nejednotnosti v názorové platformě napříč evropskými státy.

ROZMÍSTĚNÍ ŽADATELŮ O AZYL

- **Nejméně žadatelů o azyl v Evropě se nachází na:**
 - **Pyrenejském poloostrově** (ten si prošel náporem migrantů již před pár lety, ale rok 2018 opět mění „uprchlickou strategii“ – viz. Španělsko...)
 - **Ve střední a východní Evropě** (je nejméně atraktivní ekonomicky i svými poměrně netolerantními postoji vůči národnostním menšinám)

Obr. 2: Počet žádostí o azyl v jednotlivých zemích Evropy podle země původu žadatele (leden 2013–říjen 2015).

- **Negativní postoje zemí střední a východní Evropy k uprchlíkům a menšinám mají dvě základní příčiny..**

- 1) Opožděnost společenského vývoje** projevující se **nižší obecnou vzdělaností** a s ní související **nižší úrovni celospolečenské diskuse** a **zájmu o dění ve světě**, které pak vedou naopak k **větší zahleděnosti obyvatel do sebe** a **svých** (často malicherných) **problémů**

- 2) Dosavadní nezkušenost s obyvateli jiných národností**, která je daná **dlouhodobě nízkou imigrací** (a tedy minimální zkušeností s lidmi z odlišných kultur) a **historicky danou vysokou etnickou homogenitou tohoto regionu**

- **Společným prvkem obou uvedených příčin je pak jakýsi (až iracionální) strach z cizinců jako z něčeho neznámého**
- **Důsledkem je, že relativně nejméně žádostí o azyl evidují bosenská, slovenská, portugalská, rumunská a česká úřady**
- **Vysoký počet žadatelů lze naopak zaregistrovat v zemích s tradičně (Švédsko, Francie, Velká Británie) či nově (např. Německo) přátelštějšími postoji a dále v zemích podél hlavních migračních tras**

Rozdílné je také složení zdrojových zemí migrantů:

- Německo (žadatelé z Blízkého východu)
- Velká Británie (jižní Asie)
- Itálie, Francie a Skandinávie (Afrika)
- Střední Evropa (postsovětské země)

- **Uvedené rozdíly jsou dány obecně odlišnými faktory, které imigranty do jednotlivých zemí přitahují**

Odborná literatura je rozděluje do **čtyř skupin:**

- **geografické**
- **kulturní**
- **ekonomické**
- **a politické**

GEOGRAFICKÉ FAKTORY

- Jednou ze **základních podmínek volby cílové země je dostupnost**
- Migranti jsou často nuceni mířit do takových zemí, které jsou pro ně dostupné a s omezeným množstvím zdrojů (finančních i informačních) se toto omezení násobí

Současné nejvýznamnější trasy do Evropy:

1) Přes Libyi a Středozemní moře do Itálie a pak přes Francii či Rakousko do Německa nebo Velké Británie

- Tuto trasu volí výhradně **Afričané** ze všech částí kontinentu, nejvíce ze Somálska, Eritrey, Etiopie a Nigérie

- Nejedná se ovšem o **nijak bezpečnou trasu**, jen v roce 2015 utonulo ve Středozemním moři asi 2650 migrantů
- **Význam** této trasy významně **vzrostl v roce 2011 po pádu Kaddáfího režimu**, takže převaděči mohli začít využívat i libyjské přístavy
- Tato trasa dokládá **velký zájem afrických migrantů o azyl v Itálii** (viz obrázek výše)

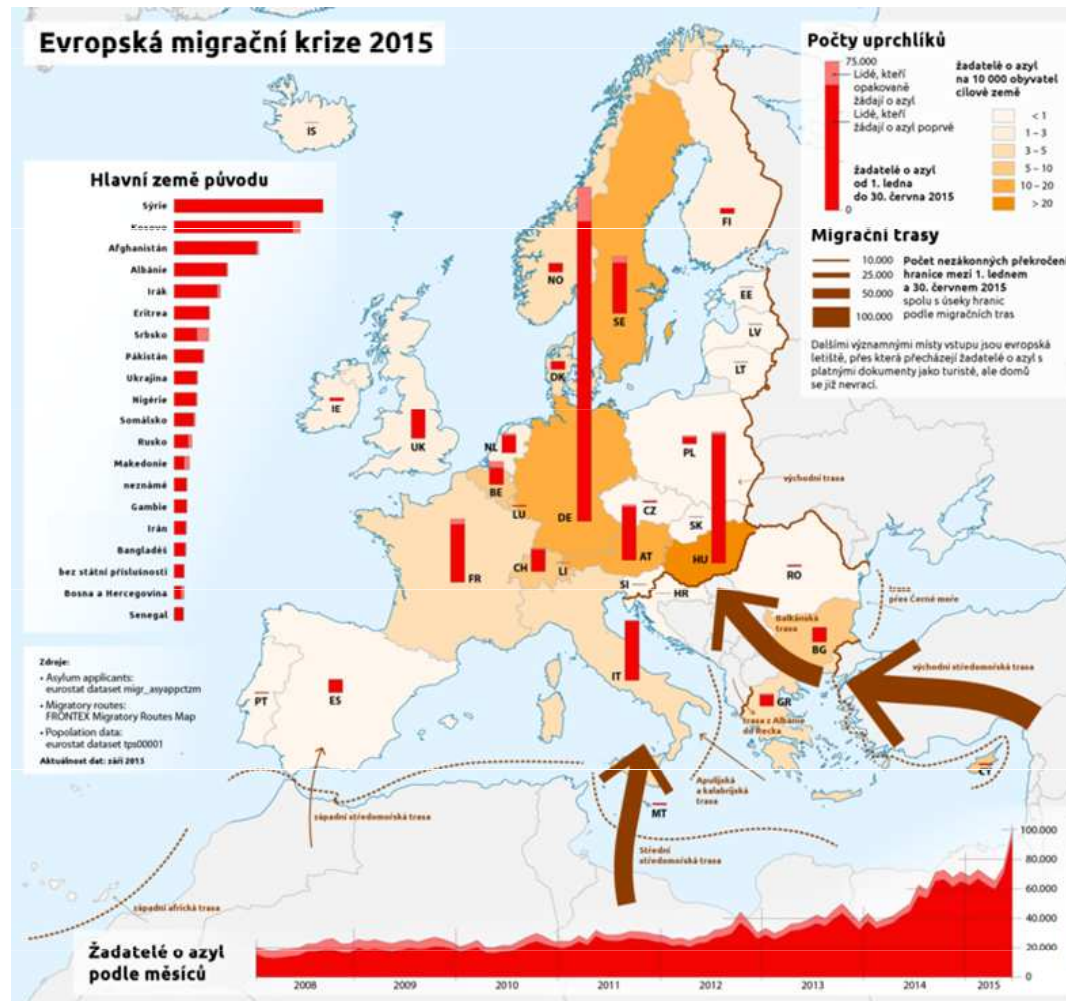
2) Druhá trasa **preferovaná Afričany** vede (či spíše **vedla**) přes **Maroko a Kanárské ostrovy do Španělska**

- Tamní administrativa však postupuje rázně a **nekompromisně vracela přistěhovalce zpět do Afriky**, což vedlo ke značnému poklesu ještě nedávno obrovského přistěhovaleckého přílivu do Španělska, a tato **trasa je proto již spíše minulostí**

3) V roce 2015 se vyprofilovala **třetí trasa balkánská**, vedoucí z **Turecka přes Egejské moře** a jeho ostrovy **do Řecka** a následně přes **balkánské státy do střední a západní Evropy a dále až do Skandinávie**

- Touto **aktuálně nejvytíženější trasou** (viz obrázek výše) přicházejí zejména **migranti z Blízkého východu (hlavně Sýrie)**, ale využívají (či zneužívají?) ji též občané **západobalkánských zemí**, především ze Srbska

Nejvýznamnější migrační trasy do Evropy a žadatelé o azyl v roce 2015

Migrační politika a evropská migrační krize

KULTURNÍ FAKTORY

- Hovoří se o tzv. **migračních sítích** - mnozí uprchlíci mají tendenci mířit do **oblastí**, kde mají **rodinné příslušníky** či alespoň **krajany**, kteří jim mohou usnadnit náročný příchod do nového prostředí...
..., Pomohou jim **domluvit se, najít bydlení a práci či překlenout finanční a administrativní problémy**
- Klíčový důvod výše uvedených rozdílů mezi jednotlivými evropskými státy ve **struktuře zemí původu uprchlíků** (viz obrázek) je k nalezení právě zde:
...**dnešní migranti směřují totiž často tam, kam dříve směřovali jejich předci**

- Nejčastěji se jedná o **pokračování někdejších koloniálních vazeb**, což vysvětluje především vysoké zastoupení žadatelů zejména z :
 - **jižní Asie v Británii** (zejména z Pákistánu a Srí Lanky) či z **Afriky** (z Nigérie, Súdánu, Egypta apod.), jejíž uprchlíci směřují ve zvýšené míře také do **Francie** (např. Guinejci, Malijci a Alžířané)
- Jiným příkladem je **Německo**, kde významnou roli již po desetiletí hraje **početná arabská komunita**
(V roce 1967 žilo trvale v Německu asi 30 tis. osob arabského původu, počátkem třetího tisíciletí již více než 300 tisíc osob)

- K tomuto nárůstu v Německu výrazně přispěl **cílený nábor pracovních sil**, tzv. *gastarbeiterů*, především z Tuniska a Maroka, ale také **politické události v arabských zemích** (např. izraelsko-arabský konflikt či občanská válka v Libanonu)
- Ačkoliv se **původně očekávalo**, že **imigrace gastarbeiterů bude pouze dočasná**, mnozí z nich si později přivedli do Německa příbuzné a **usadili se natrvalo**
- **Nejpočetnější skupinou cizinců** v Německu jsou **Turci** (asi 1,5 mil.), zhruba stejný počet již má německé občanství. Celkem žije v Německu téměř 11 mil. cizinců.

EKONOMICKÉ FAKTORY

- Ačkoliv **ekonomické faktory nejsou jediné a možná ani nejdůležitější**, rozhodně je **nelze považovat za nepodstatné**
- Někteří migranti usilují o co **největší příjem**, jiným jde alespoň o to, **uživit nějak svoji rodinu...**
- ...je pak přirozené, že dávají **přednost bohatším zemím s vyššími mzdami a nižší nezaměstnaností**
- **Poptávku po pracovních silách navíc v Evropě prohlubuje její demografický vývoj, tedy stárnutí obyvatelstva a pokles populace v produktivním věku**

- V některých zemích (např. jižní Evropy) též dochází k **masivnímu odlivu mladých místních obyvatel z periferních venkovských oblastí do měst**
- **Vyspělé evropské země tak mohou zaměstnat poměrně hodně cizinců...**,
...této situace však často **využívají** vedle uprchlíků i **ekonomičtí migranti ze Srbska a dalších balkánských zemí**, kteří pak často žádají o **azyl** hlavně v **Německu**, kam ve velkém mířili již před rozpadem někdejší Jugoslávie
- **ekonomické faktory** jsou tak **posilovány i kulturními vazbami** ve formě již vytvořených migračních sítí

- Německo má navzdory **2,5 milionům nezaměstnaných asi 1,5 milionu volných pracovních míst**, které může cizincům nabídnout
- Otázkou však zůstává, **nakolik jsou schopni tuto poptávku uspokojit...**, ... ačkoliv **obecně mají migranti vyšší průměrné vzdělání než jejich krajané**, kteří zůstanou ve zdrojové zemi, a **zejména syrští uprchlíci jsou zpravidla dostatečně kvalifikovaní**, v případě některých skupin (nejvíce Afghánců) tvoří stále **velký podíl přistěhovalých negramotní lidé** (problémem je také jejich omezená znalost latinky)
- I u **kvalifikovaných uprchlíků** navíc může být **sporné**, nakolik se **uplatní na německém pracovním trhu**, **skeptickém vůči zahraničním osvědčením o vzdělání**

POLITICKÉ FAKTORY

- V minulosti byla efektivita migrační politiky cílových zemí často zpochybňována
- Nyní, když **přístupy jednotlivých evropských vlád až extrémně kontrastují**, se **uprchlíci velice často rozhodují** právě na základě toho, jak kde **budou vítáni**
- 1) Na jedné straně tak stojí **odmítavé postoje představitelů většiny zemí střední a východní Evropy**, kterým se tak uprchlíci spíše rovnou vyhýbají (viz obrázek výše), než aby riskovali **problematické zacházení** (viz četné kritiky situace v českých detenčních zařízeních..) při **velice nízké pravděpodobnosti azyl získat**

- 2) Na straně druhé je pak **poměrně otevřená náruč západních zemí**, ačkoliv i zde nalezneme **rozdíly a chování jednotlivých států se mění**
- **Tradičně migračně uzavřené státy: Dánsko a v poslední době také dříve otevřené Nizozemsko**
- **Tradičně migračně otevřené státy: Švédsko, Norsko a nově i Německo** (...Angela Merkelová svým výrokem ze srpna 2015, kdy slíbila udělit azyl všem Syřanům, odstartovala nevídaný nápor uprchlíků balkánskou trasou)

BĚŽTE DOMŮ! KOLIKRÁT VÁM
MUSÍM OPAKOVAT, ŽE TADY SE
ŽÁDNÉ DÁVKY NEVYPLÁČEJÍ!!!

- **Rozhodnutím nevracet uprchlíky do členských zemí, v nichž poprvé překročili hranici EU, se Německo dostalo do konfliktu s jedním ze základních pravidel dublinské úmluvy o první bezpečné zemi v EU, která rozhoduje o udělení azylu**

- **Rozdílný postoj k poskytování azylu uprchlíkům nalezneme i mimo Evropu**
- To lze opět dokumentovat na příkladu **nejpočetnější uprchlické skupiny současnosti, Syřanů**
- **Zatímco Turecko a další sousedící státy jich přijaly několik milionů (otázkou je, nakolik měly na vybranou), zcela opačná situace je v poměrně nedalekých a ekonomicky vyspělých zemích Perského zálivu**

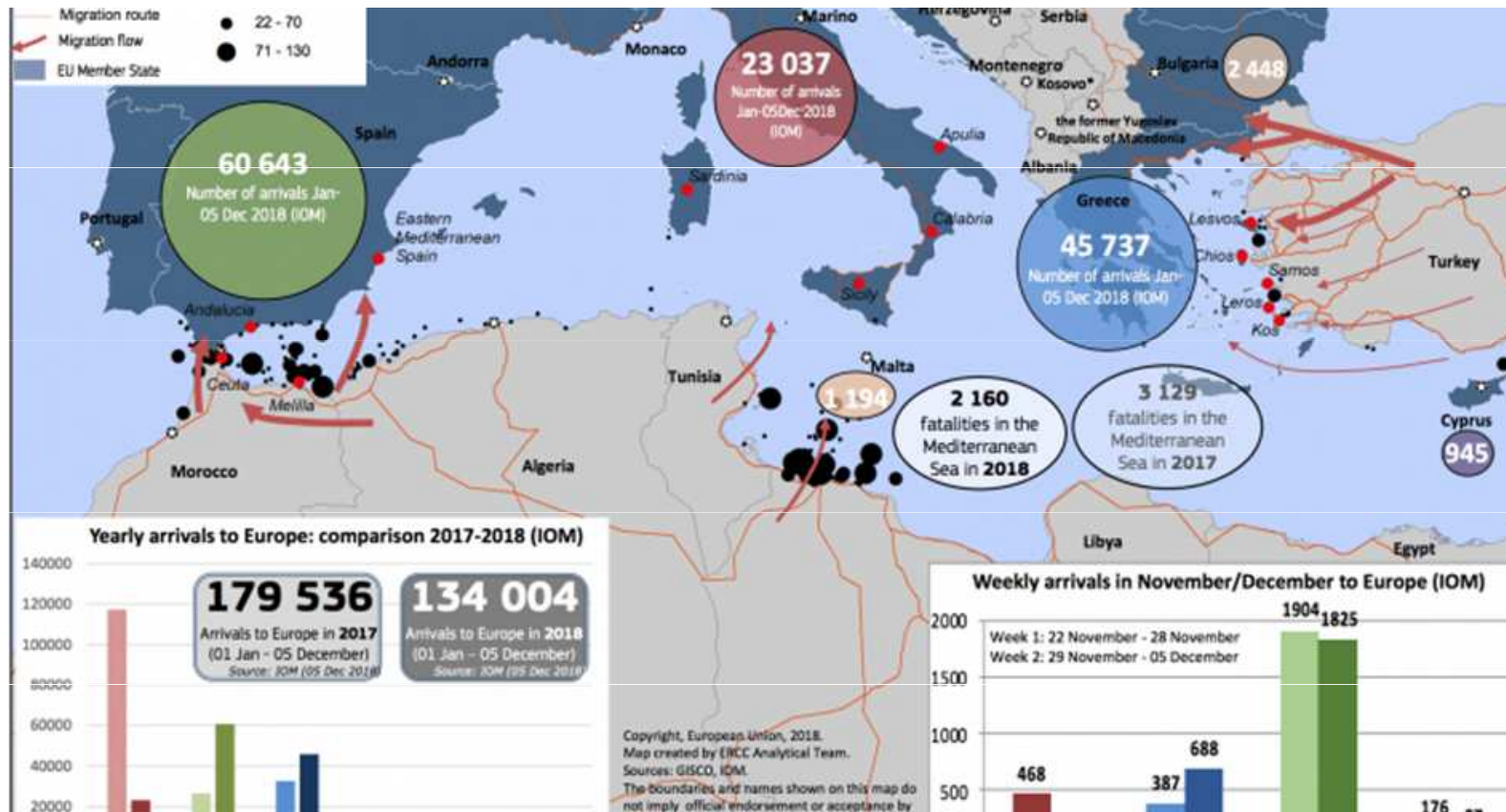
- Ty sice **tradičně přijímají pracovní migranty z jiných arabských států**, ale vždy jen na **krátkodobé pobyty**
- Jedná se totiž zpravidla o **silně autoritářské a islamistické režimy** (ukázkovým případem je Saúdská Arábie), které se bojí, že by je **relativně sekularizovaní Syřané mohli ohrozit svými svobodomyšlnějšími postoji k islámu**

Konec evropské migrační krize a její řešení?

- Rok 2018 přinesl z celosvětového pohledu další rekordní hodnotu, celkem 68,5 mil. lidí bylo nuceno žít mimo svůj domov.
- Čtyřicet milionů bylo vnitřně vysídlených, 25,4 mil. bylo uprchlíků, z nichž více než polovina byla mladších 18 let; a 3,1 mil. lidí žádalo o azyl. V Evropě bylo v tomto roce „přijato“ 141 000 migrantů, což je další významný pokles.
- A to i oproti roku 2017, kdy došlo k téměř 190 000 příjezdům. **Jak již bylo výše naznačeno, po řadě let se Španělsko stalo nejvýznamnější destinací pro migranty a uprchlíky**, když na jeho území vstoupilo zhruba 65 tis. (50 tis. Řecko a 23 tis. Itálie)

- **Migrační aktivity první poloviny roku 2019 vrátily na první místo opět Balkánskou trasu** (konflikt mezi Tureckem a Sýrií, resp. kurdskými uprchlíky a separatisty).
- Na druhé straně se **velmi přísné restrikce vůči uprchlíkům projevily v nižších číslech u Italské a Španělské trasy.**
- **Celkově lze v evropské migrační krizi očekávat spíše stagnaci počtu nových uprchlíků.**

Migranti a uprchlíci v Evropské unii v roce 2018

- **V roce 2018 do Evropy nejčastěji mířili uprchlíci ze Sýrie, kteří tvořili 19 % všech příchozích migrantů.**
- Desetina uprchlíků dále pocházela z Iráku, 9 % z Tunisu, 8 % příchozích byli Eritrejci.
- **Nejvíce oficiálně přijatých azylantů si v roce 2018 připsalo Německo, následované Francií, Itálií, Řeckem, Švédskem a Velkou Británií.**
- **Španělsko se zatím k udělování azylu staví negativně. Nejnižší počty přijatých migrantů si připsaly tradičně státy střední Evropy, ale i např. Lichtenštejnsko a Rakousko (pouze desítky jedinců).**

Hlavní evropské migrační trasy a počty migrantů v letech 2015-2019

	2015	2016	2017	2018	2019*
Italská trasa	153 000	181 000	119 000	23 000	10 000
Španělská trasa	4 000	15 000	29 000	65 000	27 000
Balkánská trasa	878 000	194 000	38 000	53 000	56 000
Celkem	1 035 000	390 000	186 000	141 000	93 000

** k 31. 10. 2019*

- **Snižující se počty migrantů a žadatelů o azyl v Evropě jsou ovšem pouze malé úspěchy ve velkém problému, na který neexistuje okamžité řešení.**
- **Konec migrační vlny a krize rozhodně nelze vyhlásit a Evropa řešení hledá.** Aktuálně se jedná spíše o strukturální problémy a kompletní reformu unijního azylového systému.
- **Italská vláda totiž „vydírá“ zbytek Evropské unie,** když již od druhé poloviny roku 2018 nedovoluje běžencům, které z moře zachrání i lodě italské pobřežní stráže, aby se vylodili na italské půdě.
- Umožní to jen v případě, kdy jiné evropské země slíbí, že se o uprchlíky postarají.
- **Ve Španělsku, ale i Německu, Itálii a dalších zemích sílí nacionalistické tendence, které jsou zaměřeny striktně proti přijímání uprchlíků.**

- **Rychlé a realistické řešení uprchlického problému ve Středozemním moři (někdy je označován také jako tzv. „Sánchezův plán“ podle španělského premiéra) „nabízí Evropě“** rakouský ekonom Gerald Knaus, šéf think-tanku Iniciativa pro evropskou stabilitu.
- Již dříve, v roce 2016, se mu podařilo vymyslet a prosadit dohodu Evropské unie s Tureckem, na jejímž základě v podstatě ustal příliv uprchlíků z Blízkého východu přes Turecko, tedy balkánskou cestou.
- **Dohoda EU-Turecko spojuje evropskou pomoc syrským uprchlíkům v Turecku s tím, že turecká vláda uprchlíkům zabraňuje v přeplování na řecké ostrovy.**
- Dohoda je významným příkladem toho, jak evropská humanitární pomoc dokáže významně snížit nelegální přistěhovalectví.
- Bez unijního „tureckého“ fondu, kam podle rozvrhu Evropské komise přispívají členské země, by to ovšem nebylo možné.

- Z dnešního pohledu je v Evropě řada zemí, které jsou uprchlíky opravdu ohroženy a potřebují problém řešit. A pak jiné, kde politici předstírají, že uprchlíci jsou velká hrozba, a pomocí této hrozby vyhrávají volby (země V4, ale i např. Rakousko).
- Za nejdůležitější faktor je považováno rychlé rozlišení lidí, kteří přijíždějí do Evropy, tedy zda opravdu potřebují azylovou ochranu či nikoliv.

- Knausův „Sánchezův plán“ je inspirovaný nizozemským modelem azylové procedury, které se už od začátku účastní právník a proces je velmi strukturovaný.
- Po několika dnech odpočinku je pět přesně naplánovaných dní, na jejichž konci je rozhodnutí o azylu. Pak případně následuje opět krátké odvolací řízení.
- Tím, že je od počátku zapojen právník, se zkracuje čas pro soudy.
- Žádosti jsou přesně zpracované a plánování umožňuje poměrně přesně odhadnout, kolik lidí a kdy může dorazit a být přijato.
- Datum pro zahájení této procedury je důležité pro další část plánu, a to vyjednávání s africkými zeměmi, odkud uprchlíci přicházejí.
- Tyto země, především ze západní Afriky, by měly dostat "nabídku, která se neodmítá". Mohlo by se jednat o kombinaci finanční pomoci a nabídky legální migrace (různé formy stipendií a podpůrných programů).

- Evropa již dlouho vynakládá desítky milionů EUR na pomoc různým africkým zemím, má vojenské mise např. v Nigeru, Mali a dalších zemích.
- Často stačí ke změně poměrně málo, třeba změkčení autoritářských režimů v řadě afrických zemí. Když místní obyvatelé získají naději, že život doma bude lepší, rozmyslí si riskovat dramatickou a drahou cestu s nejistým výsledkem.
- Stručně řečeno, lepší ochrana vnější hranice Evropské unie a těsnější spolupráce s dalšími státy, především v Africe, jsou součástí nejnovějších plánů EU na řešení migrační problematiky.
- **Pokud by bylo možné vyhodnotit chování evropských států a návazné plány a přípravy Evropské komise od roku 2018, lze je shrnout následovně:**

-
- vyřešit přetrvávající nedostatek prostředků využívaných Evropskou pohraniční a pobřežní stráží, zlepšit navracení, podpořit přesídlování a zvýšit ochranu migrantů pohybujících se po trasách;
 - zvýšit ostrahu vnějších hranic EU, přednostně posílit přítomnost pohraniční stráže na pozemní hranici mezi Řeckem a Tureckem, Albánií a Makedonií;
 - nenechat země, do kterých migranti v největších počtech přijíždějí, aby se se situací vyrovnávaly samostatně; migranti si však také nesmějí vybírat, v jaké evropské zemi chtějí o azyl žádat;
 - posílit boj proti sítím pro převaděčství migrantů, pašeráctví, obchodování s lidmi a obecně ilegální migraci;
 - zasadit se o princip „společné zodpovědnosti“, odstranit tendence uvalování sankcí na státy odmítající přijímat normativní kvóty;
 - omezit populistické tendence vybraných politiků (států), kteří často předstírají, že uprchlíci jsou velká hrozba, a pomocí této hrozby vyhrávají volby (Itálie, Maďarsko a další země střední Evropy);
 - pomocí realistické procedury (viz např. dohoda EU s Tureckem a tzv. Sánchezův plán) rozlišit u lidí, kteří přijíždějí do Evropy, kdo opravdu potřebuje azylovou ochranu a kdo ne;
 - usilovněji pracovat na zvýšení míry navracení migrantů, kteří nemají právo pobývat v EU;
 - zlepšit spolupráci při navracení migrantů do zemí původu a urychlit úsilí o přesídlování v rámci nového programu pro prioritní země (zejména africké);
 - dosáhnout dohody o reformě společného evropského azylového systému, aby EU byla připravena čelit případným budoucím krizím. (Evropská komise, 2019. Evropský program pro migraci: situace stále nestabilní a nelze polevit)
-

- Na sklonku roku 2018 se v evropské migrační politice zdály být uprchlické kvóty, které byly uměle nastaveny v roce 2015 a které rozdělovaly východ a západ Evropy, minulostí.
- Nedošlo ani k žádným avizovaným sankcím pro země V4, jež se proti kvótám postavily nejostřeji. K polovině roku 2019 je, v souladu s vyhocením situace v Itálii a Španělsku, možnost nového přerozdělování migrantů velmi reálná.
- Středomořské státy zdůrazňují, že jsou vstupní branou do Evropy a přejímají veškerou zátěž.
- Balkánská trasa byla v roce 2017 po dohodě EU s Tureckem prakticky uzavřena, variantou se tedy stalo vstřícné Španělsko a posléze i Itálie.
- Jak již bylo výše naznačeno, obě středomořské země se ale od druhé poloviny roku 2018 k přijímání migrantů postavily negativně.
- V průběhu roku 2019 se situace vyhrotila zejména v Itálii, která vede „zákopovou válku“ s humanitárními organizacemi a staví nové migranty de facto mimo zákon.

- **Humanitární organizace však mají velmi omezené možnosti a prakticky nulovou odpovědnost, příčiny nelegální migrace neřeší.**
- Ekonomicky silné evropské země v čele s Německem a Francií, nárazníkové Španělsko a Itálie, ale i další budou nuceny přistoupit ke skutečně systémovému řešení, založit „koalici ochotných“.
- Zároveň zatlačit i na unijní země východní Evropy, aby převzaly svůj podíl odpovědnosti.
- **Přes všechny rozpory a nepochopení napříč státy EU jsou čelní představitelé v jedné věci zajedno - zřídit pro migranty záchytná střediska již na africkém kontinentu.**
- **Poté lépe vynaložit prostředky finanční pomoci a v zásadě se snažit řešit problém již tam, kde začal, tedy v Africe a na Blízkém východě.**

- **Česká republika je současnou uprchlickou krizí zasažena spíše nepřímo.**
- V roce 2015 vyjelo několik skupin českých policistů a vojáků na pomoc do jihoevropských zemí, které se potýkaly s hlavní vlnou běženců.
- V Maďarsku, Srbsku či Chorvatsku navíc pomáhali přímo uprchlíkům také dobrovolníci z ČR. V porovnání s předchozími roky se v roce 2015 mírně zvýšil počet žadatelů o azyl, včetně lidí prchajících z válkou postižené Sýrie.
- **Český kabinet se opakovaně (spolu s iniciátorem Slovenskem a dalšími zeměmi V4) vyslovil proti povinným kvótám na přerozdělení uprchlíků v rámci Evropské unie.**

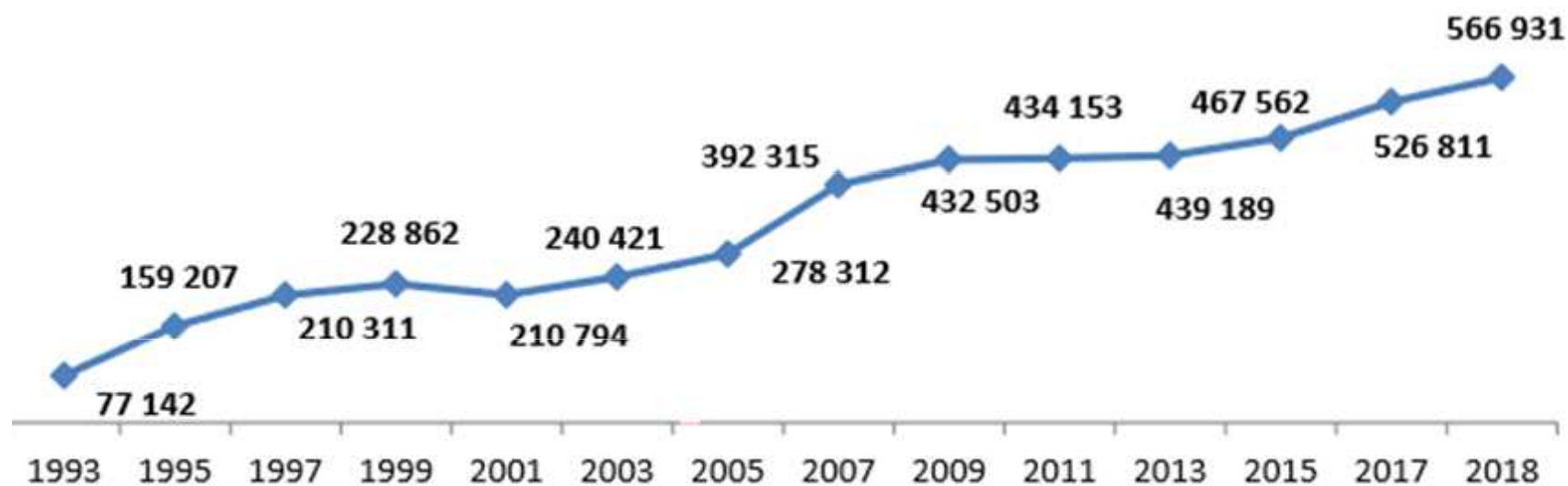
- **Česká republika není hlavní tranzitní ani cílovou zemí pro migrující cizince.**
- V roce 2018 bylo při nelegální tranzitní migraci na území ČR zadrženo 191 osob, v roce 2017 to bylo 172 tranzitních migrantů, v roce 2016 více než 500 a v době kulminace migrační krize v roce 2015 až 2 300 osob.
- Státní příslušnosti se z dob migrační krize nezměnily, jde zejména o občany Afghánistánu, Sýrie a Iráku.
- Nejvíce těchto osob cestovalo z Rakouska přes ČR do Německa.

- **Situace v oblasti migrace v České republice je dlouhodobě stabilní.**
- **Ke konci roku 2018 bylo v ČR evidováno 567 tis. přechodně a trvale pobývajících cizinců, což je meziročně o 40 tis. osob více. Většina z nich (cca 51 %) měla v ČR povolen trvalý pobyt.**
- Přibližně 3/5 evidovaných cizinců pocházelo z tzv. třetích zemí, tedy států mimo EU/EHP a Švýcarska.
- **Nejpočetnější skupinou cizinců na našem území byli státní příslušníci Ukrajiny (132 tis.), dále občané Slovenska (117 tis.), Vietnamu (61 tis.), Ruska (38 tis.) a Polska (21 tis.).**
- U cizinců, kteří na území České republiky měli přechodný pobyt, převažoval účel pobytu zaměstnání (46,6 %), dále sloučení rodiny (17,4 %), studium (9,1 %) a podnikání (7,3 %).
- **Nárůst počtu osob byl způsoben zejména pracovní migrací.**

- **V roce 2018 bylo v ČR podáno celkem 1 702 žádostí o mezinárodní ochranu.**
- **Nejvíce žadatelů pocházelo z Ukrajiny (415),** dále z Gruzie (169), Kuby (154), Arménie (117), Vietnamu (100), Uzbekistánu (98), Ruska (90) a Iráku (65).
- Ve stejném období roku 2017 bylo podáno 1 451 žádostí, tzn., že v meziročním srovnání (2018) to bylo o 17 % žádostí více.

- **Pokud se tedy dá v době evropské migrační vlny hovořit o azylantech, tak ve velké většině pocházejí ze zemí bývalého Sovětského svazu, nikoliv z Blízkého východu či Afriky.**

Vývoj počtu cizinců pobývajících na území ČR v letech 1993-2018

Hlavní tažné trasy současnosti →

Sýrie

Stát, odkud přichází nejvíc uprchlíků:

4 mil. lidí

Blízký východ:

na emigraci čeká

2 mil. lidí

Libye:

na emigraci čeká

1 mil. lidí

 Země s nejvíce cizinci

